

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Vita Petri Canisii De Societate Iesv

Rader, Matthäus

Monachii, 1614

IX. Extremus vitæ actus Canisij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70957)

MUltum debemus diligentia & sapientia Veronij, paullo ante laudati, qui non solum dicta factaq; sub extrema eius ætatē prudēter obseruauit, sed & in literas misit. Ex quib⁹ potissimū, quod deinceps dicturi sumus, tāquā præsentis, oculati & iurati testis tabulis hauriemus. Quamquam & alij permulti hodie viuunt, qui narrationem meam veram sinceramq; arbitrari poterunt. neque enim adeò multi à morte Canisij fluxere anni, quādo hic sextus decimus agitur, cum hæc litteris consignauit. Debilitato corpore & robore maximis laborib⁹, cum ipsis annis exhausto, vigor animi nō solū hebetat⁹ non est, sed ita recens, præsensq;, vt quo magis etas ingrauescere, hoc magis ille iuuenescere & reflorescere videretur. Quid enim hoc vltimo vite decēnio non elucubrauit? quando inter hæc assiduo precādi studio deditus,

ante

ante meridiē horas omnino quater-
nas, ternas secundū prandiū, partim
rerū diuinarū contēplationi, partim
legendis Psalmis tribuebat. Augustā
ex Heluetiis tertio & octogesimo mil-
lesimi quingentesimi ad cōuentū So-
ciorum euocatus venit, & gaudio nō
Sociorū tātū, sed familiariū omniū,
illustris præsertim matronæ Sibyllæ
Fuggeræ incredibili gaudio, & vene-
ratione exceptus est. Vbi & Socios
grauissima adhortatione domi (quā
ego tum tiro Societatis audiui) vt ad
studiū meditādi excitaret, comone-
fecit, vehemēterq; cohortando asse-
ueravit, nos ad vltimū Christi tribu-
nal causā dicturos de hora reb⁹ dui-
nis cōtēplandis assignata, si illā vel o-
tiosè & segniter trāsigeremus; vel ne-
glectā omnino præteriremus. Idē, vt
cum Canisio Friburgū reuertamur,
quidquid à cultu numinis reliqui tē-
poris habuit, id ōne ferè in sacrarū li-
terarū cognitionē, librorūq; cōponē
dorū laborē studiosissimè cōtulit, vt

tam prodesset absens posteritati senex, quam iuuenis olim profuisset præsens. Reuocauit deletos propè ex hominum memoria sanctorum ac tutelarium Heluetiæ præsidum res gestas: sancti, inquam, Fridolini Claronensium & Seckinganorum apud superos aduocati: S. Beati, qui primus ad Heluetios legem Christianam attulit, quem præ cæteris veneratur Lucernensis Respublica, cum iis qui ad Arulam flumen colunt: S. Vrsi inter purpuratos cæli proceres illustris, cuius patrocinio Solodorense gloriantur: S. Mauritij cum fortissima legione sua apud Valesios potissimum venerandi. Meditatus est, & super Euangelis Notas & Conciones, & precationum quotidianarum Enchiridion. Nec oblitus est reginarum, quæ Ferdinando Imperatore natæ ex prima Canisij institutione Halæ ad Oenum sanctissimam vitam degebant Paræneticum patria lingua

lingua conscripsit, quo totius vitæ Christianæ perfectionē complexus est. Eodem tempore varias Epistolas in omnem Germaniam, partim ad amicos & domesticos, partim ad illustres viros & matronas, quibus vel ad salutis æternæ præmium consequendum præcepta dedit, vel in fortunæ aduersæ statu deprehensos ad animi æquitatem erexit, vel vltimis morborum cruciatibus afflictos consolatus est, cuius rei testes hodie literæ complures ad Gregorium Roseffium, vsque ad vltimum vitæ spatium exaratae leguntur. Testes ad Octavianum Fuggerum, II. Virum vrbi præfectum. Testes etiam ad vtrumque Marcum Velferum, senioreminquam, & religiosa potius quam ciuili vita perfunctum; & alterum ætate minorem, dignitate eruditione & ciuili magistratu illustriorem, qui hodie Duumvir rempub. Augustanam cum suo Collega Io. Iacobobo

cobo Remboldo administrat, quem noster frequentibus literis ad scribendum, & sanctos viros olimque Augustæ florentes è tenebris eruendos pro honore & tutela patriæ cohortatus est; vnas duntaxat fidei causâ subdam.

PAX IESV CHRISTI NOBIS

ÆTERNA, MAGNIFICE DOMINE Consul.

PRudenter factum arbitror, quod sit visum Augustano Senatui, ut ad consulare dignitatem deligereris, eamque tibi & huic inclitæ Reipub. salutarē fore confido. De literis tuis ad me humaniter scriptis gratias ago, quibus & munus egregium adiunxisti, vitam novā viri sanctissimi VD. ALRICI, eamque typis excusam eleganter Augustæ, ubi antea nullus vel exiguus erat usus chalcographiæ. Ea res auget nobis fiduciam fore ut Catholicismus paulatim istic efflorescat, Deo Opt. Max. auxiliante. Nec dubito fructum ex hac historia proditurum, quæ non Augustæ nos modo, sed exteros etiam variis de rebus

rebus utiliter moneat ac instruat. Suo
 palato seruiant homines delicati; tuum
 ego iudicium probo, quod veterem vitæ
 huius editionem bona fide seruaris, nimi-
 rum ut veneranda antiquitati suus locus
 honosque constaret, ac vera potius, quam
 diserta in lucem prodirent. Atque uti-
 nam plures id genus historiae de sanctis & an-
 tiquis Germaniæ nostræ pastoribus ac Epi-
 scopis euulgarentur. Optamus Antuerpiæ
 typis excudi, quod promissum fuit opus de
 Diuis Belgicis, multoq; magis desideramus
 absolui non modo sextū tomum, sed integrū
 quoq; opus C. Baronii venerandi senis, quē
 diuina bonitas nobis & Ecclesiæ diu sospitē
 conseruare dignetur. Quum ad illum Ro-
 mam scripseris, reuerenter ex me salute-
 tur, quaeso. In illo & per illum perficiat Chri-
 stus, quod egregiè coepit ad communē adifi-
 cationem Ecclesiæ suæ. Verum auguror fo-
 re, ut posterior Annalium pars tantò il-
 li plus negotij adferat, quanto frequentius
 tractanda fuerint controuersia non leues,
 quas petulanter satis iniiciunt aduersarij
 pro

pro suis Cæsaribus pugnantes mordicus, & ad Pontificum inuidiam cuncta desorquentes.

Fuit hic
Ioannes
Vellerus
II. Vir, no-
stri Anto-
ni pater.

Rogo iterum, ut Magnificum Dn. Ioannē Vellereum, & D. Marcum, aliosq; vestra familiæ patricos, amanter ex me salutare digneris. Amaui & amabo in illis præclaram Catholicæ fidei constantiam: agnosco simul veterem illorum erga me beneuolentiam & humanitatem, quæ gratam & iucundam memoriam illorum refricat mihi, simulque ad Deum pro his inuocandum calcæcar addit. Pergant, obsecro, suæ vocationi in timore diuino satisfacere, suæq; patriæ hominibus opitulari, tum de Augustanis hoc difficili tempore, quo Deus iratus peccata nostra castigat, benè mereri contendant. In Christo I E S V bene vale, Magnifice Domine cum tota familia tua, & me senem tibi tuuq; commendatum habe semper. Friburgi Heluetiorum 13. Iunij anno salutis nostræ 1595.

Præterieram ferè sanctum virum, & perpetua memoria dignum, licet seculo nostro

stro incognitum, vereque catholicum confes-
 sorem Gualdfardum, cuius præclaram ef-
 figiem abs te missam libenter accepi. Dignus
 est sanè, qui reliquis Ecclesiæ Augustanæ
 patronis adiungatur, & quotannis die certo
 in Ecclesia celebretur; potissimum vero ab
 Augustanis Catholicis in pretio habeatur.
 Deo gratia, quod hunc nobilem Christi mi-
 litem velut è tenebris in lucem protrudis,
 tuamque patriam hoc illustri ciue propo-
 sito, spectabiliorem efficis. Magnum
 sanè præsidium senectutis in litera-
 rum meditatione, quæ cum illo
 consenuerant, expertus est Cani-
 sius, vti ferè præclareque dictum
 sit, à sapiente; *Studia senibus pro vi-
 atico.* Defunctus enim Canisius iis la-
 boribus, qui robur & latera deside-
 rant, gratissimum in voluminum sa-
 crorum tractatione quietis portum
 inuenit. Ita ritu priscorum ferè ana-
 choretarum, extremam ætatis partem
 in priorum votorum religione & scrip-
 torum evolutione consumpsit, vt à

N pre-

precando fessum lectio reficeret, & lectione fatigatum precatio grata vicissitudine recrearet.

MORS CANISII.

CAPVT X.

Flectebat sensim Canisius ætatis decursu vitæ metam, annisq; iuxta ac laborib⁹ fessus, senecta iam ætate paullatim cælum spectabat. peracta iam sua fortuna felix. poterat enim cum D. Paulo verè exclaimare : *Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, dereliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quã reddet mihi in illa die iustus Iudex.* Cupiebat ergo dissolui, & esse cum Christo, pro quo tot labores, annos amplius sex & septuaginta exhauserat. Valetudo eius præteritis annis constans & firma, tum primū tentari grauius cœpta, cum septimum supra sexagesimū annum